

KULTÚRA AKO SOCIOLOGICKÁ KATEGÓRIA

Ekonomické prostredie

- **determinuje spotrebu,**
- **rozhodovanie, sociálnu štruktúru...**

- Odvetvová štruktúra (sektory), infraštruktúra
- Štruktúra a výška dôchodkov, úspory
- HDP, priemerný príjem, nezamestnanosť, produktivita práce
- Inflácia (1-12 %), úroky, kúpna sila, úspory
- Exportné komodity, bilancia ZO,
- Spotreba produktov X,
- ŠR, výdavky na...vzdelanie, zdravotníctvo...
- Cena práce (3-26 C/h), mzdy, výška dôchodkov
- Cenová hladina, clá, dotácie, kvóty, dane...
- Vplyv MMF, EBOR, zásahy štátu...

Sociálne prostredie

- Životné a pracovné podmienky
- Sociálna štruktúra
- Sociálna turistika vs. migrácia
- Sloboda pohybu, spravodlivá odmena za prácu, zdravotné a sociálne zabezpečenie, kolektívne vyjednávanie, práva mužov a žien, detí a mladistvých, handicapovaných, starších ľudí...
- Prírastok/starnutie obyvateľstva
- Vývoj trhu práce, pracovný vek, nezamestnanosť

Právne prostredie

- Zjednocovanie, vs. korupcia, protekcionizmus, dovozné kvóty, pracovné právo, ochrana spotrebiteľa, daňové právo, vymožitelnosť práva
- Základ právneho prostredia= Acquis communautaire
- Domáce normy: Ústava, zákony, nariadenia vlády a vyhlášky, normy
- Normy Spoločenstva:
- Hierarchia:
  - Zmluvy – záväzné (voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu, osôb), pravidlá hospodárskej súťaže, aproximácia práva, spoločná poho, menová a dopravná politika, TOŽP, pomoc regiónom...
  - Smernice (direktívy) – nepriamy nástroj, štáty ich v danej lehote musia zapracovať do svojej legislatívy
  - Nariadenia – sú celoeurópske zákony, krajiny musia z legislatívy odstrániť odporujúce normy
  - Rozhodnutia – záväzné akty pre určené subjekty
  - Odporúčania = mäkké predpisy

Politické prostredie

- národná suverenita, bezpečnosť, ochrana investícií
- politické spektrum, podpora investícií, vzťah s odbormi, vzťahy národností, byrokracia, opozícia, podpora exportu, vzťahy náboženstiev...
- vysoký politický „reiting“, v EU sú minimálne politické riziká

Technologické a prírodné prostredie

- Rozvinuté informačné, komunikačné, platobné, marketingové a distribučné technológie
- Odlišnosti úrovne výrobných technológií v regiónoch
- Relatívne homogénne, no iné geografické dimenzie, rôzne klimatické podmienky, nadmorská výška

Kultúrne prostredie

- Ovplyvňuje správanie sa manažéra i spotrebiteľa
- Definícia kultúry – najprv „agri cultura“, neskôr „die Kultur“ (Kultúra - všeobecne)
- Kultúra:
  - je viac ako umelecká tvorba
  - je historicky vytvorené prostredie, ktoré určuje správanie a konanie ľudí
  - nie je vrodená, získava sa učením, mení sa vývojom
  - je zdieľaná, komunikovaná a prenášaná členmi spoločnosti
  - sa prejavuje človekom v...
  - predstavuje zložky, hodnoty a normy

Kultúrne prostredie

Prejavy kultúry:

 v humore, manželstve, vzdelaní, etike, umení, folklóre, pohostinnosti, stravovaní, zábave, hrách, jazyku, obliekaní, zákonoch, chápaní času, obdarúvaní, náboženských rituáloch, tradíciách, zvykoch, poverách, návštevách, trávení voľného času, číslach, vnímaní priestoru, vzťahoch k vlastníctvu, trestom, obchodovaniu, vyjednávaníu, sexu, hygiene, rodine, práci, sebe, jednotlivcovi, skupine, národu, postojoch k zdraviu,

Kultúrne prostredie

- Kultúra determinuje začlenenie človeka do spoločnosti, správanie človeka, prejavy radosti a strachu...
- Kultúrne rozdiely v EU sú veľké, príčiny sú často nepochopiteľné a neviditeľné
- Viditeľné sú:
  - symboly – slová, gestá, statusy, účesy, žargón, oblečenie, farby, tvary, iné objekty – sú ľahko prenosné medzi kultúrami, kopírujú sa
  - hrdinovia
  - rituály – svadby, oslavy, obchodné rokovania, ceremóniály, návštevy...

Kultúrne prostredie

- Hodnoty – neuvedomujeme si ich, determinujú návyky a sklony k správaniu sa, odvodzujeme ich z prejavov a správania ľudí, sú odlišné podľa prostredia (racionálne – iracionálne, slušné – neslušné, hygienické – nehygienické...)
- Normy – stanovujú štandardy pre hodnoty
- Úrovne kultúry:
  - národná, regionálna, náboženská, generačná, sociálnych tried, podniková, rodinná, mužská/ženská
  - sa dostávajú často do konfliktov

Kultúrne prostredie

Zložky kultúry:

- Jazyk – verbálna a neverbálna komunikácia, komunikačný priestor, chápanie pojmov (It is a good idea)... (EU 50 jazykov a dialektov). Nie vždy jazyk determinuje kultúrne rozdiely. Jazyk – zdroj napätia (Belgicko, Švajčiarsko, Španielsko, Slovensko).
- Sociálne skupiny a stratifikácia – determinujú uznávané hodnoty a zvyky ľudí. Rodina, kolektív, národnosť, náboženstvo, rasa... príslušnosť ku skupine.
- Príslušnosť k vrstve sa premieta do jazyka, povolania, vzdelania, postavenia – Oxbidge,

Kultúrne prostredie

Zložky kultúry:

- Vzdelanie – ním si jednotlivec osvojuje kultúrne normy nutné pre jeho zaradenie do spoločnosti. GB – akademické vzdelávanie, D – profesijné vzdelávanie. Úroveň vzdelania národa.
- Zákony – sú brzdou integrácie EU. Majú korene v histórii, národných zvykoch, hodnotách.
- Politika a ekonomika – odrážajú vzťah spoločnosti k bohatstvu, k triedam, náboženstvu, rasám, postavenie lobbystických skupín, pluralitu názorov (nacionalizmus, liberalizmus, anarchizmus, socializmus...). Otvorenosť politickej kultúry – názor a združovanie. Individualizmus - GB, byrokracia, centralizmus - F.

Kultúrne prostredie

Zložky kultúry:

- Materiálna kultúra – bohatstvo a vlastníctvo hmotných statkov, vrátane ich prejavov (artefakty, oblečenie, autá, adresa, dom, ŠPZ...
- nemateriálna kultúra:
- Hodnoty a názory – EU
- D – disciplína, nadutosť, arogancia, plánovanie vs. SK – tvorivosť, improvizácia, neporiadok... šovinisti z ostrovov, nevychovaní F, leniví E...
- **Nebo= F kuchár, D mechanik, GB policajt, I milenec, CH organizuje**
- **Peklo= GB kuchár, F mechanik, D policajt, CH milenec, I organizuje**

Kultúrne prostredie

Zložky kultúry:

- Hodnoty a názory - etnocentrizmus – z nášho pohľadu, cez našu kultúru vidím iných. Predsudky i bariéry spolupráce.
- Náboženstvo a viera – zdroj hodnôt, názorov, štandardov. EU vs. Ázia – individualizmus vs. kolektivismus, mocenské pozície, postavenie ženy.
- EU – dve kresťanstvá (jednotlivec/kolektív, tvrdá práca, skromnosť/bohatstvo, tvorba bohatstva, authority...)

Rozdiely národných kultúr EU

- vzdialenosť mocenských pozícií – autorít - PDI

Veľká vzdialenosť

- Nerovnosť medzi ľuďmi je akceptovaná a rešpektovaná - v škole, v rodine, v práci
- Moc sa spája s bohatstvom a statusom, byrokracia
- Mocní majú práva a výhody
- Starší sú viac rešpektovaní
- Apel v reklame – status a autorita (učiteľ, odborník, celebrita, starší) – neoponovať autorite
- Manuálne pracujúci, nevzdelaní
- Paternalizmus – dominuje rodina
- F, B, P, I, Gr,

Malá vzdialenosť

- Všetci majú rovnaké práva, sú si rovní, nepredbiehajú v rade
- Menšie rozdiely medzi platmi
- Šéf má byť demokrat, prístupný, otvorený
- Riadenie pomocou konsenzu, nie príkazu
- V reklame paródia na šéfa, autoritu, mladší radí staršiemu
- Kvalifikovaní, vzdelaní
- S, „N“, DK, SF, UK, D, A, SK?
- Nízky **PDI** – **Power Distance Index**

Rozdiely národných kultúr EU

- snaha vyhýbať sa neistote–

Uncertainty Avoidance Index

Neistota = hrozba (vysoký UAI)

- Averzia k neistote a riziku
- Deň treba jasne štrukturovať, prijaté zákony treba rešpektovať (nižší PDI – A, D) – záruka istoty
- Krajiny s vyšším PDI – F, I, CZ – normy majú dodržiavať iní, nie ja
- Neoponovať autorite, odpor k inováciám, nižšia tolerancia mladých ľudí a ich prejavov
- Tvrdá práca, v strese, silná podriadenosť, vyššia lojalita k zamestnávateľovi
- Nižší pocit subjektívnej spokojnosti (GR, P, B, E, F, I, L, A,)

Neistota = normálna vec

- Neistota – súčasť života
- Neistota motivuje
- Málo zákonov a predpisov, ak nefungujú, treba ich zmeniť
- Toleruje sa iný názor, nezhoršuje to vzťahy ľudí
- V práci sa netreba ponáhľať
- Inovácie sú vítané
- Firma akceptuje nových ľudí
- Budúcnosť je nejasná, kroky si treba plánovať
- Vyšší subjektívny pocit spokojnosti
(D,CH,DK,S,IR,UK,NL,SF)

Rozdiely národných kultúr EU

-snaha vyhýbať sa neistote—Uncertainty

Avoidance Index

Neistota = hrozba (vysoký UAI)

Dopady na marketing:

 Menej ojazdených automobilov

 Menšia spotreba kozmetiky, väčšia minerálok

 Ťažko prijíma nové značky

 V reklame sa ponúka vysoká hodnota, dlhé texty, vystupujú v nej osobnosti, pekne oblečené, obľuba ukážky ako to funguje...

 Stres si eliminujú voči rýchlou jazdou

 Ľudia majú lepší vzťah k prírode

 Príčiny – história, autority, vplyv cirkvi, nemecká kultúra, francúzska kultúra, britská kultúra...

Neistota = súčasť života

 Dopady na marketing

 Obľuba ojazdených áut

 Význam sa kladie dobrému oblečeniu (i v reklame)

 V reklame viac humoru a zábavy, parodujú sa i experti z reklamy, cieľom je i pobaviť

 Nižší dopyt po poisťných produktoch...

Rozdiely národných kultúr EU

- hodnoty individualizmu a kolektivismu

Individualizmus

- ▣ Krajiny s nižším indexom vzdialenosti
- ▣ Jednotlivec zodpovedá za seba
- ▣ V riadení má vyššiu právomoc
- ▣ Súkromie je tabu
- ▣ Vlastný názor je vítaný
- ▣ Vyššia asertivita
- ▣ Všetci sme rovní pred zákonom
- ▣ Výkon a odmena sú individuálne
- ▣ Bývajú v dome, starajú sa oň, kupujú v „baumaxe“, majú radi zvieratá v rodine, viac čítajú
- ▣ Reklama: vy, ty, ja...chod' svojou cestou...
- ▣ USA, UK, NL, I-sever, B, DK,S

Kolektivismus

- Vo svete prevažuje moc skupiny nad jednotlivcom
- Základ je rodina
- Krajiny s vyšším indexom vzdialenosti ú kolektivistickéjšie
- Snahou je dosiahnuť zhody
- Rodinný život je otvorený
- Skupina ovplyvňuje, emotívne väzby, lojálnosť zamestnanca k firme, rozhodujú starší
- Proces nákupu býva dlhší, chcú multilevel marketing
- Reklama – veľa ľudí, zábava
- GR, P, E, A, L, SF, D, YA, T-W

Rozdiely národných kultúr EU

- komunikačný kontext

Nízky

- ☞ Priama reč, jasná komunikácia, nízky situačný kontext
- ☞ Nechceš? Nemusíš.
- ☞ Ak áno, tak platí.
- ☞ Explicitná komunikácia
- ☞ Univerzalizmus – jasné pravidlá pre všetkých, jedna pravda, slovo platí = záruka úspechu – malé mocenské rozpätie, individualizmus
- ☞ (D, S, DK, CH, L, GB, USA)

Vysoký

- ☞ Medziľudské vzťahy majú vysokú hodnotu
- ☞ Vysoký situačný kontext
- ☞ Obchodné a pracovné vzťahy stoja na osobných vzťahoch
- ☞ Implicitná komunikácia, čítať i medzi riadkami, obsahuje humor
- ☞ Slovo je viac ako zmluva, veď sa poznáme, reč tela je dôležitá
- ☞ Spoločná večera je dôležitá
- ☞ Partikularizmus – dôraz na osobné záujmy, rôzne pravdy, výhody pre známych, duch zákona, rôzne pravdy (klientelizmus)
- ☞ (GR, E, F, I, Arabi, Lati.Amerika)

Rozdiely národných kultúr EU

- muži vs. ženy (maskulitné a feministické hodnoty)

Muži

- ☞ Očakáva sa sila, asertivita, úspech, výkon, nižšia tolerancia
- ☞ Dôležitá je práca, firma
- ☞ Viac nakupujú v zahraničí
- ☞ Komparatívna a agresívna reklama, preháňa, ukazuje výsledok, využíva celebrity
- ☞ Dôležitý je status - Volvo
- ☞ Kto o akom nákupe v rodine rozhoduje???
- ☞ Viac individualizmu
- ☞ (A, I, E, USA, YA, GB, D)

Ženy

- ☞ Očakáva sa starosť o rodinu, pohoda doma i v práci, city, vyššia tolerancia
- ☞ Dôležitá je rodina, kolektív, sociálna práca, deti majú byť slušné, skromné
- ☞ Potláča výnimočnosť osobnosti
- ☞ Konflikt rieši kompromisom
- ☞ Žiarlivosť na úspech iných
- ☞ Volvo – bezpečnosť pre rodinu
- ☞ Reklama nepreháňa, expert a celebrita parodujú
- ☞ (NL, S, SF, DK, P, F)

Rozdiely národných kultúr EU

- orientácia v čase

Krátkodobá orientácia

- Dôraz na súčasnosť
- Rešpektovanie tradícií
- Konzumný spôsob života
- Žije sa na dlh, veľa sa míňa
- Spája sa s individualizmom, nižší PDI, feminizmus, neistotu prijíma

Dlhodobá orientácia

- Snaha sporiť peniaze
- Angažovanie v činnostiach s dlhým časovým horizontom
- Uznávané hodnoty: húževnatosť, vytrvalosť, pokora, vlastná dôstojnosť...
- Spája sa s kolektivismom, väčším indexom vzdialenosti, v maskulitnej spoločnosti, vyhýba sa neistote

Rozdiely národných kultúr EU

- naturálna a citová dimenzia

Naturálna orientácia

 Pocity potláča, zlyhanie, plač a smútok sú trápne, komunikácia je rozvážna, neverbálne prejavy primerané, ovládajú sa (S, N, SF, DK, NL, D)

Emocionálna orientácia

 Rýchla verbálna reakcia, silné gestá, mimika, zvyšovanie hlasu, smiech, plač, prehnané argumenty, bližší fyzický kontakt je akceptovaný (I, E, P, GR, F, RU, PL, BG)

Rozdiely národných kultúr EU

- špecifická vs. difúzna dimenzia kultúry

Špecifická kultúra

- ☒ Oddelenie domácej od verejnej zóny, pracovnej od mimopracovnej
- ☒ Verejná zóna je rozsiahlejšia a otvorenejšia ako súkromná
- ☒ Rozhodujú fakty, dohody, normy
- ☒ Ľudia sú otvorení, priami, extroverti
- ☒ Uznáva status, tituly, jednotlivcov diferencuje
- ☒ Odtiaľ – potiaľ, viem kedy ako
- ☒ Pri pive sa nebavíme o robote
- ☒ Dobrý „time management“

Difúzna kultúra

- ☒ Jednotlivca vnímajú v rámci celku, celok má prioritu
- ☒ Súkromná zóna je väčšia ako verejná
- ☒ Akceptovaný človek má otvorené všetky dvere
- ☒ Tykáme si pri pive i v práci, doktor je vždy doktorom
- ☒ Uzavretosť, introvertnosť
- ☒ Oceňuje verejné vystúpenia, dôveru, porozumenie
- ☒ Prácu si beriem domov, v robote súkromné veci, 2 muchy jednou ranou, práca v chvate na úkor kvality

Rozdiely národných kultúr EU

- úspech vs. prisúdenie

Úspech

- Úspech určuje status
- Dôležitý je úspech, nie spôsob jeho dosiahnutia
- Postavenie si musí človek stále dokazovať výsledkami

Prisúdenie

- Status je určovaný pôvodom, vzdelaním, zamestnaním, príslušnosťou k rodu, kaste
- Úspech už netreba dokazovať, stačí že sme z dobrej rodiny
- Kompetenciu určuje príslušnosť k...

Rozdiely národných kultúr EU

- vzťah k času, k sledu udalostí

Súbežné vnímanie času

- ☞ Cyklické, synchrónne vnímanie
- ☞ Robíme tri veci naraz
- ☞ Plány sa môžu meniť
- ☞ Rozhoduje výsledok
- ☞ Presnosť nie je cnosť
- ☞ I, GR, E, Arabi, Lati. Amerika, Ázia

Následné vnímanie času

- ☞ Lineárne vnímanie
- ☞ Všetko je naplánované
- ☞ Robia len jednu vec v čase
- ☞ Termín je dôležitý
- ☞ Využíva logické argumenty
- ☞ Kultúra je zameraná na činnosť a budúcnosť
- ☞ D, NL, S, A, GB, B

Rozdiely národných kultúr EU

 A akí sme, my, na Slovensku?

Slovensko

- Manažéri využívajú svoje postavenie na osobné výhody, vzťahy medzi podriadenými plné emócií, ideálny šéf **benevolentný autokrat, vzdelanejší pozerajú na svet zhora,** moc vyžaduje úctu a rešpekt, sme viac kolektivistickí, individualizmus rastie u mladých, ženy majú vyrovnanejšie **postavenie, všetci sme si rovní (rovnejší), netúžime po** úspechu, úspech je pre výsmech a závisť, sme veľmi solidárni, skromní, s otvoreným srdcom i neúprimní, neistotu nie, **xenofóbia, konfliktu, novinkám, predpisy a poriadok sú pre** blbých, génus sa vyzná aj v neporiadku, majstri improvizácie, všetko si vieme urobiť, naraz aj tri muchy..., pracujeme i v **krčme, v robote oddychujeme (polychróma), sme adaptabilní,** hrdí i nedocenení, všetko okolie je čierne, víkend v „motyčkových“ láznach, „samo sa to stalo“, ...“a čo nie si kamarát?“ ...

Kultúrne prostredie Spoločenstva

Kultúrny vývoj v EU:

- ❖ Civilizačná hegemonia s pozitív/negatív dopadmi
- ❖ Zjednocovanie EU a zachovanie národného
- ❖ **Ekonomický rozvoj – konzumný štýl, využitie voľného času, rast obyvateľstva stagnuje, starneme**
- ❖ Stredná vrstva siaha po vyššej, vyššia kopíruje nižšiu
- ❖ Emancipácia vo všetkých oblastiach
- ❖ **Rastie sociálna zodpovednosť (postmaterializmus) – TOŽP, zmena hodnotovej úrovne, liberalizmus i socializmus, pluralizmus**
- ❖ Rastie migrácia - prijímanie iných kultúr – joga
- ❖ Generačný efekt – „Joška Fišer“, vnuk učí dedka
- ❖ Proti ekologickému a sociálnemu dumpingu

EURÓPA - ČRTY

Národ	Charakteristika	Obľubujú	Neobľubujú
Švédi Rakúšania Nemci Belgičania Íri Taliani	<ul style="list-style-type: none"> Disciplinovaní Formálni, uhladení Precízni Pragmatickí Temperamentní Rodinne orientov. 	Hokej, račie hody Kultúru, dobrú kávu Dochvíľnosť Pivo Puby, humor Hudbu, víno	<ul style="list-style-type: none"> Nórov a Dánov Nevhod.oblečenie Neporiadok Náhlenie v reštaur. Kritiku ich tradícií Rušenie siesty
Krajina	Témy tabu		
Belgicko Nórsko Španielsko	Politici, náboženstvo, jazykové rozdiely Platy, spoločenské postavenie Rodina, náboženstvo, kritika koridy		